

Soziolinguistika zer da ?

Soziolinguistika zientzia bat da gizartearen eta hizkuntzen arteko loturak aztertertzen dituena. Zati ezberdinak dauzka : demolinguistika hiztunen demografia da ; jurilinguistikaren gaia da hiztunen zuzenbidea. Hizkuntza antolaketa da lurralde berean erabiltzen diren hizkuntzen kudeaketa. Hizkuntza politika aipatzen da botere publikoak hizkuntzen antolaketan parte hartzen duelarik.

Hizkuntza ahulduen biziberritzea

Lurralde berean hizkuntza ezberdinak daudelarik beren arteko borroka sortzen da, hanbatetaraino non euskara bezalako batzu arriskuan baitira beren lekua ezin hartuz. Belaunaldien arteko hizkuntza jarraipena ez delarik naturalki segurtatua, botere publikoaren gain da egoera hori aldatzea. Joshua Fishman hizkuntzalariak asmatu zuen RSL urraspidea (reversing language shift, hizkuntzaren indarberitzea). Sanchez Carrion "Txepetx" soziologoak teoria euskarari aplikatu zion eta Jaurlearitzak teoriaren baliatu zen bere hizkuntza politika finkatzeko "Euskara biziberritzeko plan nagusia" (1999).

Euskal soziolinguistika

Bada 150 urte, estatistika fidagarriak baditugula euskarari buruz eta Euskal Herri osoan. Hona garrantzizko ikerketa batzu :

1868 : Ladislao de Velasco-ren inkesta herrialdeetan zehar.

1970 : Pedro de Yrizar-rek herriz herri bildu lekukotasunak.

1991-2006 : Euska Jaurlearitzaren lau inkesta soziolinguistikoak, hizkuntza gaitasuna, euskararen erabilera eta hizkuntza motibazioak aztertzeko.

1999 : "Gaztetxoak eta euskara", Euskal kultur erakundeak eta Euskal Herriko unibertsitateko soziologia fakultateak gauzatu zuten ikerketa.

1999 : Frantziako erroldan egin zen familiako hizkuntza transmisioari buruzko ikerketa, INSEE erakundearen ekimenez.

Inkesta soziolinguistikoetan 16 urte eta gehiagoko hiztunak galdezkatu ziren eta erroldan 18 urte eta gehiagoko herritarrak. Bi kasu hauetan ikerketak egin ziren hiztunen adinaren arabera eta ondorioz hizkuntzen bilakaera ezagutzen dugu 1910. urtetik orain arte. Ikastetxeetako estatistikak eta Hizkuntza politika proiektua kontuan hartuz aitzinetik asma dezakegu euskararen ondoko urteetako egoera.

Ipar Euskal Herriko emaitza zenbait

1868 : 165.000 herritarren artean 80.000 euskaldun (% 48).

1970 : 217.888 herritarren artean 77.848 euskaldun (% 36).

1996 : 250.000 herritarren artean 67.500 euskaldun (% 27).

2006 : 283.000 herritarren artean 63.700 euskaldun (% 22,5).

Euskararen aldeko hizkuntza politikaren historia

1982 : "Euskararen legea", Euska Autonomia Erkidegoan. Euskara berezko hizkuntza delakotz, hizkuntza ofiziala da gaztelaniarekin. Botere publikoaren eginbideak dira, irakaskuntza segurtatzea, administrazioa euskalduntzea eta mugaz gaineko lankidetzak.

1999 : "Euskara biziberritzeko plan nagusia" : Jaurlaritzak 10 urteko hizkuntza estrategia finkatu zuen euskaren transmisioa, erabilera eta hobekuntza segurtatzeko, Euskal Herri osoaren batasun soziolinguistikoa sustatuz.

2000 : "Euskal Herri hitzarmen berezia 2001 – 2006" – "Egistasmo kontratatu" honek, elkarrekin eztabaidatu proposamenak sailkatzen ditu 10 kapitulutan. Lehen kapitulua da "hizkuntz politika", 10 egitasmo diruz laguntzeko : Hizkuntza Kontseilua, Euskaltzaindia, Iker zentroa, eskola inguruko ekintzak, AEK, IKAS pedagogi zerbitzua, euskal irratiak eta ETBren igorgailuak.

2006 : "Hizkuntza politika proiektua" – Euskararen erakunde publikoak (EEP) norabide nagusitzat finkatzen du "hiztun osoak helburu, haur eta gazteak lehentasun". Hamabi erronka banatuak dira hiru zatitan euskararen transmisioa, erabilera eta bizkortasuna. Gainera mugaz-gaineko egitura bat hitzartu zen, egitarau zehatz batekin, Jaurlaritza eta EEPren artean.

2008 : "Euskara 21 txostena" – Jaurlaritzako aholku batzordeak gogoetaldi bat eramanez proposamenak eginez itun berri bati buruz. Abiapuntu nagusiak dira adostasun zabalaren premia, progresibotasun egingarria, euskararen bizkortasuna nortasun askoren bilgune, eta herritar ororen erabakimen.

2009 : Konstituzioan eskualde hizkuntzak Frantziako ondare direlako, lege nagusi baten beha gaude. Hortarako proposamen plataforma bat lanean ari da.

Prospektiba sinesgarri bat

"2006etik hara euskararen ikasleak urtero %2z emendatzen badira, 15 urteren buruan euskaldunen kopurua emendatzen hasiko da, urtean 1000 euskaldun gazte gehiagorekin. 2050. urtean Ipar Euskal Herrian 16 urte eta gehiagoko 310.000 herritar kondatuko dira eta heietarik 94.000 euskaldun izanen dira, %30 orokorki eta %55 inguru adinarte gazteenetan".